

De oplossing zit niet in een potje

Tekst: Kees Goorden - adVee dierenartsen
 Beeld: Twan Wiermans

Met een vaccinatie worden niet alle problemen op een bedrijf opgelost. Het is een onderdeel van de oplossing. Met managementmaatregelen in combinatie met vaccinatie doorstaan varkens alle stormen.

De oplossing zit niet in een potje, maar een potje kan wel deel uitmaken van de oplossing. Dit is voor velen een bekende kreet, maar wat betekent het nu eigenlijk? Of wat heb ik daar nou aan? De eerste keer dat ik deze kreet te horen kreeg werd er een bepaald vaccin mee bedoeld. Ondertussen worden met het 'potje' allerlei middeltjes bedoeld, maar ik gebruik deze kreet nog wel eens om uit te leggen wat je van een vaccin kunt verwachten. Onlangs kwam de kreet weer ter sprake tijdens een bespreking van de monitoring op een vermeerderingsbedrijf. Van alle diercategorieën waren bloedmonsters genomen. Op het oog waren de zeugen, biggen en gelten gezond, maar de bloeduitslagen lieten torenhoge afweerstoffen (titers) zien van allerlei ziektekiemen, waar op dit bedrijf ook tegen werd gevaccineerd. De vraag van deze varkenshouder was dan ook: "Hebben al die entingen wel gewerkt?"

Het antwoord is ja! Wanneer er namelijk technisch weinig of zelfs geen problemen zijn – terwijl de ziektekiemen waartegen wordt gevaccineerd op het bedrijf volop circuleren – dan doen de entingen wat er van ze mag worden verwacht. Het voorkomt dat de gevaccineerde varkens ziek worden maar het voorkomt niet dat deze varkens geïnfecteerd (besmet)

worden met de ziektekiemen. Alles kijkt gezond en groeit, wordt drachtig en bijna geen terugkomers, dus enten zou dan toch de oplossing kunnen zijn. Echter, bij de minste of geringste stresssituatie op een dergelijk bedrijf – zoals het mengen van diergroepen, transport of een hittegolf – kunnen de varkens toch ziek worden of zelfs doodgaan, ook al zijn ze tegen deze ziektekiemen gevaccineerd. En aangezien stresssituaties niet altijd zijn te voorkomen (bv. transport), blijkt enten ineens niet meer de oplossing te zijn. Vandaar de bekende kreet 'de oplossing zit niet in een potje, maar het potje kan wel een gedeelte van de oplossing zijn!'

Ik zal hieronder proberen het een en ander te verduidelijken.

Metafoor

Je zou je kunnen voorstellen dat de varkens op een bedrijf in de lucht zweven. Hoe groter het bedrijf en hoe meer dieren per vierkante meter, hoe hoger ze zweven en harder en sneller ze naar beneden storten bij de minste of geringste stresssituatie. Door managementmaatregelen zoals all-in/all-out, stabiele diergroepen, alle varkens op het bedrijf zijn afkomstig van 1 UBN, leeftijden bij elkaar houden of zelfs tomen bij elkaar houden – ofwel gezondheidsknippen maken – geef je de varkens een trapje

De oplossing komt zelden uit een potje.

Bioveiligheid respecteren hoort ook bij de oplossing voor gezondheidsvraagstukken.

om op te staan. Hoe beter de gezondheidsknippen worden uitgevoerd, hoe breder de treden van het trapje en hoe minder snel ze naar beneden storten (ziek worden of zelfs doodgaan).

Ziektekiemen die rond gaan op een bedrijf kunnen worden gezien als windvlagen die de varkens van hun trapje proberen af te blazen. Nieuwe ziektekiemen die het bedrijf weten binnen te komen, gedragen zich als stevige rukwinden en een groep gelten, die zonder quarantaine in een zeugenstapel wordt geïntroduceerd, veroorzaakt een ware storm. Om te voorkomen dat in zo'n geval alle varkens van hun trapje worden afgeblazen en naar beneden storten, kun je besluiten de varkens te enten. In dit voorbeeld zou je kunnen zeggen 'we geven ze een touwtje waar ze zich aan vast kunnen houden.' Hoe beter de enting wordt uitgevoerd en hoe beter het entschema wordt nageleefd, hoe dikker het touw waar ze zich stevig aan vast kunnen houden. Echter, komen de ziektekiemen die op het bedrijf circuleren en de gebruikte entstof niet met elkaar overeen, dan hang je wel touwen op maar kunnen de varkens er niet bij.

Bij de minste of geringste stresssituatie op een dergelijk bedrijf – zoals het mengen van diergroepen, transport of een hittegolf – kunnen de varkens toch ziek worden of zelfs doodgaan, ook met vaccinatie.

Ook kun je overwegen om de zeugen te vaccineren vanwege de maternale immuniteit (afweer voor de pasgeboren biggen via de biest). In dit voorbeeld zou je kunnen zeggen: 'we geven de pasgeboren biggen een windschermpje zodat ze in het kraamhok niet door het minste of geringste zuchtje ziektekiem omver worden geblazen. Ideaal! Echter, verschillende entstoffen geven verschillende windschermen. Sommige zijn zo klein dat de biggen er 14 dagen na de geboorte niets meer aan hebben en sommige zijn zo groot dat de biggen er 6 weken lang veilig achter verscholen blijven. In dat laatste geval kan er voor gekozen worden om van het normale entschema af te wijken omdat sommige entingen bijna volledig onwerkzaam worden gemaakt door de maternale immuniteit. Met andere woorden: zolang biggen veilig achter een stevig windscherm zitten, kunnen sommige vaccins de biggen niet aan. In dat geval dienen de biggen op een latere leeftijd te worden geënt.

Wat kun je nog meer doen als alle varkens op een stevige trap met een dik touw in hun handen staan? Behalve een zo stevig mogelijke trap met brede treden (gezondheidsknippen) en de zo goed mogelijk opgehangen dikke touwen (entingen), kun je er ook voor zorgen dat het bijna windstil is (zo min mogelijk ziektekiemen die op het bedrijf circuleren zodat ze niet continu in de touwen hoeven te hangen maar lekker kunnen groeien). Dit kun je bereiken door de interne en externe biosecurity zo goed mogelijk in acht te nemen. Met andere woorden: volg strikt de hygiëneprotocollen op, stel altijd een volledige quarantaineperiode in bij introductie van gelten, ook al is het eigen opfok, en verplaats biggen altijd via het all-in/all-out principe en liefst nog naar een andere locatie. Uiteindelijk kun je er voor kiezen om SPF te worden als de gelegenheid zich aanbiedt. Dan is het zo goed als windstil op het bedrijf.

Hopelijk is het met het bovenstaand verhaal iets duidelijker geworden dat een combinatie van alle maatregelen er voor kan zorgen dat het Nederlands varken niet om de minste of geringste scheet omvalt en dat de enting slechts een touw is waar het zich in een noodsituatie even stevig aan kan vasthouden en niet meteen omvalt. Kortom, de oplossing zit niet in een potje, maar het potje kan wel een gedeelte van de oplossing zijn! ←